

Pearson

Z poradnika praktyka

*Twoja dawka inspiracji
przez cały rok!*

‘Go the extra mile – it’s never crowded’

Zdarza się, że po zakończeniu okresu urlopowego niemal „z automatu” rozpoczynamy kolejny rok szkolny lub akademicki. Przed nami kolejne ważne wybory, decyzje i wyzwania, które stanowią nieodłączny element pracy nauczyciela. Z jednej strony taka „automatyzacja” ułatwia nasze funkcjonowanie, bo każda szkoła, uczelnia i lektor działa według własnego rytmu i gdy się już raz go poczuło, nie ma co kompletnie porzucić opanowanych już kroków. Jeśli jednak czujesz potrzebę wprowadzenia zmiany w swoim stylu pracy lub sposobie działania szkoły, zachęcam Cię do zrobienia małego „rachunku sumienia” w postaci analizy SWOT, która może uchronić Cię przed popadnięciem w rutynę, dać impuls do rozwoju i sprawić, że kolejny rok wykorzystasz lepiej niż poprzedni.

Analiza SWOT, funkcjonująca w świecie biznesu od ponad półwiecza jako akronim angielskich słów: *strengths*, *weaknesses*, *opportunities* oraz *threats*, polega na określeniu kluczowych mocnych oraz słabych stron organizacji względem istniejących szans i zagrożeń, a zarazem wynikających z nich konsekwencji. To narzędzie może być z powodzeniem stosowane w różnych dziedzinach, także w pracy lektora w celu poznania jego nauczycielskich atutów i dostrzeżenia obszarów, które wymagają zmiany. Tym samym może być bodźcem do rozwoju oraz istotnym elementem budowania marki osobistej. Skoro wiemy już, dlaczego warto poświęcić czas na tego typu wyzwanie, przyjrzyjmy się poszczególnym elementom analizy SWOT w pracy lektora.

Mocne strony obejmują nasze atuty i okoliczności, które wpływają pozytywnie na naszą efektywność i ułatwiają osiągnięcie sukcesu, np:

- **obszary i cechy, które wyróżniają nas na tle zespołu** i za które cenią nas nasi szefowie oraz uczniowie,
- **cechy osobowości**, takie jak optymizm, otwartość i kreatywność, zdolności komunikacyjne, dobra organizacja pracy, rzetelność, wytrwałość, odporność na stres, empatia,
- **dobra reputacja**, jaką cieszymy się wśród uczniów i innych członków zespołu; umiejętność budowania relacji, nasze doświadczenie i kompetencje – w tym bardzo dobra znajomość nauczanego języka,

- **nasz stosunek do wykonywanej pracy**, autentyczna pasja i zaangażowanie,
- **udokumentowane kwalifikacje** i dyplomy,
- **ciekawe hobby**, dzięki któremu jesteśmy bardziej „interesujący”,
- **osiągnięcia i wartości**, jakimi się kierujemy.

Do mocnych stron zaliczają się również ludzie w naszym otoczeniu, będący dla nas wsparciem i stymulujący nas do rozwoju, a także sama organizacja, w której pracujemy i która nas docenia oraz oferuje możliwość rozwoju zawodowego. Poza tym: stabilna sytuacja rodzinna, warunki fizyczne, dobry stan zdrowia oraz zasoby materialne, jakimi dysponujemy – na przykład środki, które możemy przeznaczyć na szkolenia, zakup książek, podróże i relaks.

Określ swoje mocne strony. To one pomogą Ci w osiągnięciu wyznaczonych celów. Wypisz sobie na kartce 5 czynników lub cech (nie musisz ograniczać się do 5, ale pamiętaj o uniwersalnej zasadzie: less is more), które sprawiają, że słuchacze chętnie uczestniczą w Twoich zajęciach lub uczęszczają do Twojej szkoły, i pamiętaj, by je pielęgnować i doskonalić.

Słabe strony dotyczą naszych negatywnych cech lub działań będących przeszkodą na drodze do realizacji naszych zamierzeń lub osiągnięcia sukcesu. Obejmują kwestie, z którymi mamy problemy, obszary, w których brakuje nam kompetencji, oraz czynniki, które nas ograniczają i mają na nas zły wpływ. Mogą to być również zachowania, których nie lubią u nas inni ludzie – nasi uczniowie, inni nauczyciele, metodyk czy dyrektor szkoły. Na przykład:

- nasze nastawienie, np. pesymizm,
- prokrastynacja lub unikanie,
- brak umiejętności dobrego planowania skutkujący np. częstym nieprzygotowaniem się do zajęć,
- złe nawyki,
- brak empatii i związane z tym trudności w nawiązywaniu i utrzymywaniu dobrych relacji z innymi ludźmi,
- niska odporność na stres,
- braki w formalnym wykształceniu i niewielkie doświadczenie zawodowe,
- niewystarczający poziom kompetencji w zakresie nauczanego języka,
- brak określonych umiejętności – na przykład w zakresie wykorzystania nowoczesnych technologii,
- brak wiedzy na temat specyfiki pracy z osobami o specjalnych potrzebach edukacyjnych,
- niska samoocena i brak wiary w siebie, brak motywacji i zaangażowania w pracę oraz zaniedbywanie potrzeby rozwoju zawodowego,
- negatywne relacje międzyludzkie – konflikty z pracownikami sekretariatu, metodykiem albo słuchaczami,

- problemy rodzinne i zdrowotne, rzutujące na jakość pracy, na przykład powtarzające się zwolnienia lekarskie,
- funkcjonowanie w organizacji, która nas nie docenia i nie wspiera w rozwoju,
- fatalny grafik zajęć, okienka i męczące dojazdy.

Zastanów się, co blokuje Twoje dalsze działania lub stoi na drodze do realizacji planów. Wypisz te czynniki na kartce i zastanów się, jakie konkretne działania mogą poprawić Twoją sytuację i wpłynąć na ogólny poziom satysfakcji. Zaczynaj od drobnych zmian. Jeśli Twoją słabą stroną jest niska motywacja do pracy, znużenie lub ogólne uczucie wypalenia zawodowego, sięgnij po dostępne, często bezpłatne, rozwiązania i źródła inspiracji, takie jak szkolenia online lub webinaria, konferencje dla nauczycieli, tematyczne grupy w mediach społecznościowych i literaturę specjalistyczną.

Szanse to wszelkie sprzyjające sytuacje, możliwości i okoliczności w naszym otoczeniu, które możemy wykorzystać w celu osiągnięcia dobrych rezultatów oraz sukcesu zawodowego. Źródłem szans mogą być:

- nasze atuty,
- współpracownicy i ludzie wokół nas, którzy mogą nas czegoś nauczyć lub przyjść nam z pomocą,
- możliwości rozwoju oferowane przez pracodawcę (szkolenia, warsztaty, literatura),
- ogólna sytuacja gospodarcza oraz trendy w branży edukacyjnej (rynek pracownika umożliwiający wybór lepszego pracodawcy i uzyskiwanie wyższych dochodów),
- możliwości wynikające z naszych inicjatyw i wprowadzanych innowacji,
- pojawiające się warunki awansu – być może w szkole potrzebny jest nowy metodyk lub sprawdzona osoba, która weźmie odpowiedzialność i rozwinie konkretny ważny obszar funkcjonowania szkoły
- możliwości związane ze zmianami społecznymi i postępem technologicznym, dzięki którym nasza potencjalna klientela nie jest już ograniczona do miasta, a nawet kraju, w którym mieszkamy.

Bądź proaktywny, wsłuchuj się w potrzeby lektorów i słuchaczy i nie bój się sięgać po nowe rozwiązania. Jeśli masz pomysł na zmianę, np. wprowadzenie nowych kursów do oferty swojej szkoły, wykorzystanie zupełnie nowych materiałów czy innowację w sposobie prowadzenia zajęć, skonsultuj go ze współpracownikami i postaraj się go wprowadzić w życie.

Zagrożenia to zewnętrzne czynniki i sytuacje oraz ryzyka (wynikające zazwyczaj z naszych słabych stron), które mogą mieć negatywny wpływ na nas i jakość naszej pracy oraz utrudnić nam realizację założonych celów. Mogą to być:

- działania konkurencji, uczniów, innych nauczycieli i współpracowników,
- brak dobrych relacji ze współpracownikami i uczniami,
- nasz wrodzony pesymizm, brak refleksji nad sobą i własną pracą,
- brak stabilizacji zawodowej i finansowej (brak umowy o pracę, rozpadające się grupy, klienci odwołujący zajęcia),
- brak możliwości awansu, wypalenie zawodowe i utrata motywacji,
- słaba organizacja pracy,
- „niehumanitarne” godziny zajęć oraz ich wpływ na nasze życie prywatne,
- zbyt duże obciążenie pracą, które wprawdzie pozwala zarobić więcej, ale zarazem – jeśli taki stan trwa dłużej – wywiera negatywny wpływ na nasze zdrowie i jakość pracy,
- zmiany wprowadzane przez pracodawcę (np. wycofanie zwykłych tablic i zastąpienie ich tablicami interaktywnymi, wprowadzenie dziennika elektronicznego),
- problemy ekonomiczne szkoły lub zmiany legislacyjne,
- rozwój nowych technologii – w tym sztucznej inteligencji – i coraz bardziej realne ryzyko wyeliminowania nauczycieli przez stale udoskonalany software,
- zmiany pokoleniowe i społeczne, za sprawą których coraz gorzej rozumiemy swoich uczniów i ich potrzeby.

Obserwuj otoczenie i staraj się przewidzieć konsekwencje wprowadzanych zmian. Jeśli np. zwiększają się wymagania związane z kwalifikacjami do nauczania języka angielskiego i w perspektywie dwóch lat możesz utracić pozycję na rynku pracy, zajmij się tym tematem już dziś. Pamiętaj, że niektóre zagrożenia, jeśli są odpowiednio wcześnie zidentyfikowane, mogą stworzyć nam nowe szanse.

Przeprowadzenie rzetelnej analizy SWOT wymaga sporej dawki szczerości wobec siebie. Można wykonać ją „za jednym podejściem” albo rozłożyć w czasie i po kilku dniach wrócić do sporządzonych notatek (uwaga: analizę SWOT należy przeprowadzić pisemnie). Ich lektura powinna być dla nas źródłem ważnych wniosków. Powinna skłonić nas też do udzielenia sobie odpowiedzi na szereg istotnych pytań dotyczących każdego z czterech analizowanych obszarów – a następnie do podjęcia konkretnych działań. Analizując je, powinniśmy sporządzić listę priorytetów i skupić się na tych, które przyniosą największe pozytywne zmiany w naszym życiu zawodowym i prywatnym. Nie chodzi bowiem o to, żeby zrobić więcej w krótszym czasie, lecz o to, żeby robić właściwe rzeczy we właściwym czasie.

Podsumowując: miej świadomość swoich największych **atutów**, wykorzystuj je i buduj na nich. Poznaj swoje **slabe strony** i pamiętaj, że zwykle są obszarami, w których najszybciej możesz się rozwinąć. Warunkiem zmiany na lepsze jest jednak uczciwe zidentyfikowanie tych obszarów, bowiem jeśli chcesz coś zmienić, musisz wiedzieć, co wymaga zmiany, a następnie powinieneś zastanowić się nad etapami dochodzenia do pożądanego stanu rzeczy. Każda podróż zaczyna się od pierwszego kroku!

Niezwykle istotna jest umiejętność dostrzegania pojawiających się **szans**. Warto wychodzić wówczas z inicjatywą, być proaktywnym i wykorzystywać nadarzające się okazje. Jak mawiają specjaliści od zarządzania: *Go the extra mile – it's never crowded*. Być może dzięki temu Twój szef zauważy Twoje talenty i uświadomi sobie, jaki skarb ma w zespole.

Nikt nie lubi **zagrożeń**, które są źródłem stresu i destabilizują nasze życie. Każde zagrożenie niesie jednak ze sobą nowe możliwości i tylko od nas zależy, czy je wykorzystamy i pójdziemy do przodu, czy też zatrzymamy się i poddamy biegowi wydarzeń. Wyciągajmy więc wnioski i uczmy się na błędach. A nade wszystko miejmy oczy otwarte i nie dajmy się zaskoczyć. Oczywiście nie zawsze wszystko zdołamy przewidzieć i często wiele czynników będzie poza naszą kontrolą. Lepiej jednak zapobiegać niż leczyć. Od Ciebie zależy, czy będziesz reaktywny, czy proaktywny i zaczniesz realnie wpływać na swoją rzeczywistość.

Nie zapomnij też, by stale troszczyć się o swoje najważniejsze zasoby, takie jak zdrowie i intelekt, i aby – jak powiedział Steven Covey – regularnie „ostrzyść piłę”, czyli dbać o rozwój, warsztat pracy i równowagę między życiem zawodowym i rodzinnym.

Autor: Magdalena Rowecka

Dyrektor szkoły języków obcych T.E. Sokrates w Warszawie. Członkini Zarządu Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Jakości w Nauczaniu Języków Obcych PASE.